

Statsforvaltaren i Rogaland

TILSYNSRAPPORT

Elevenes rett til
et trygt og godt skolemiljø

Randaberg kommune – Harestad skole

28.06.2021

Om tilsynet

Fra januar 2018 er det innført et nytt felles nasjonalt tilsyn på opplæringsområdet. Tilsynet omfatter offentlige og frittstående skoler, og strekker seg over fire år. Tilsyn med elevenes skolemiljø er ett av temaene som inngår i det nye felles nasjonale tilsynet.

Det overordnede målet med tilsynet er å medvirke til en styrking av arbeidet med elevenes skolemiljø, og av skolens evne til å forebygge og håndtere krenkende atferd i skolen. Gjennom å undersøke skolens praksis, vil mulige brudd på regelverket bli avdekket. Statsforvalteren vil gjennom pålegg kreve at mulige brudd på regelverket blir rettet.

Et trygt og godt skolemiljø er en viktig innsatsfaktor for en god skole, og for realiseringen av formålet i opplæringsloven § 1-1. Mangler ved skolemiljøet kan føre til mistriivsel hos elevene, og det vil kunne ha direkte innvirkning for læringsutbyttet.

Skolemiljøet handler om mellommenneskelige forhold. Et godt psykososialt miljø er grunnleggende for at den enkelte elev skal kunne utvikle seg positivt. Skolen er en av de mest sentrale arenaene i barn og unges liv. Skolen er stedet for læring og utvikling, men uten en grunnleggende følelse av sikkerhet, tilhørighet og inkludering, vil ikke læring få det rette fokuset.

Temaet for tilsynet er skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø, og skolens plikt til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet med skolemiljøet. Det overordnede formålet med tilsynet er å medvirke til at alle elever har et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

Tilsynet skal være med på å sikre at skoleeier og skoleledere sørger for å de tilsatte følger med, griper inn, varsler, undersøker og setter inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	4
1.1	Kort om kommunen og skolen	4
1.2	Om gjennomføringen av tilsynet.....	4
1.3	Rektor skal sikre, følge opp og sørge for	5
2	Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø	6
2.1	Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.....	6
2.1.1	Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger.....	6
2.2	Plikten til straks å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever	14
2.2.1	Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger.....	14
2.3	Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak.....	16
2.3.1	Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger.....	16
3	Skolens plikt til å informere og involvere elever og foreldre	19
3.1	Plikten til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet med skolemiljøet	20
3.1.1	Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger.....	20
4	Våre reaksjoner	23
5	Dere har rett til å klage.....	25
6	Vedlegg.....	26
6.1	Liste over dokumentasjon	26
6.2	Rettslige krav	27

1 Innledning

Statsforvalteren fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kap.30.

I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Statsforvalterens tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven. I tilsynet behandler vi personopplysninger. Les mer om vår behandling av personopplysninger på <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/personvern-for-barnehage-og-skole/behandling-av-personopplysninger-i-tilsyn/>

1.1 Kort om kommunen og skolen

Randaberg kommune har ca. 11 000 innbyggere. Skolene i Randaberg har rundt 1530 elever fordelt på 3 skoler. Harestad skole er en 1-10 skole med ca. 680 elever.

Tilsynet skal være risikobasert og vurdering av risiko baserer seg på en helhetsvurdering. Statsforvalteren velger derfor ut kommuner og skoler til tilsyn på grunnlag av blant annet tall fra Elevundersøkelsen over flere år, meldte saker til Statsforvalteren/Statsforvalteren etter opplæringsloven § 9A-6, meldinger fra elever/foreldre og presseoppslag.

Av Elevundersøkelsen ser vi at antallet elever på enkelte trinn som opplever mobbing ved Harestad skole over flere år har vært høyt.

1.2 Om gjennomføringen av tilsynet

Statsforvalteren åpnet tilsyn med Randaberg kommune i brev datert 15.01.21. Skolene ble bedt om å sende nødvendig dokumentasjon til oss.

Temaet for tilsynet er elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø. Vi har kontrollert følgende undertemaer:

1. Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9A-2, 9A-3, 9A-4, 9A-5, 9A-9 og forvaltningsloven § 11.
2. Skolens plikt til å informere og involvere elever og foreldre, jf. opplæringsloven § 9A-9 og 9-1 samt forvaltningsloven § 11.

Statsforvalterens vurderinger i denne rapporten er basert på opplysninger som kommer fram i

- dokumentasjonen skolen har sendt inn (se vedlegg)
- egenvurdering i RefLex¹
- informasjon fra våre egne systemer og offentlige registre

---

¹ <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/egenvurdering/RefLex/>

- informasjon på skolens hjemmeside
- intervju med ansatte på skolen
- intervju med elevrepresentanter og foreldrerepresentanter

Det overordnede formålet med tilsynet er å medvirke til at alle elever har et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Gjennom å undersøke skolenes praksis, vil eventuelle brudd på regelverket avdekkes. Statsforvalteren vil gjennom pålegg kreve at eventuelle brudd på regelverket blir rettet. Vi har ikke sett på hvordan dere oppfyller andre krav i regelverket.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir fulgt, jf. opplæringsloven § 13-10. Vi gir derfor eventuelle pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Statsforvalteren sendte foreløpig tilsynsrapport til Randaberg kommune 28.05.21. I den foreløpige tilsynsrapporten presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Randaberg kommune hadde frist til 15.06.21 for å gi eventuelle tilbakemeldinger på rapporten. Kommunen hadde ingen kommentarer til rapporten for Harestad skole.

1.3 Rektor skal sikre, følge opp og sørge for

I flere av kontrollspørsmålene er det stilt spørsmål om rektor «sikrer», «sørger for» og «følger opp». Kravene om at rektor skal sikre, følge opp eller sørge for, viser til rektors plikt til å arbeide systematisk slik at kravene i loven blir oppfylt.

Rektor skal sikre

At rektor skal sikre at skolen oppfyller et krav i regelverket, betyr at rektor må ha bestemt en fast fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Dette er nødvendig der regelverket gir skolen et handlingsrom for hvordan skolen skal oppfylle kravet, slik at skolen selv må operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke et krav at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen. Rektor må i tillegg følge opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis. Hvis skolen ikke har hatt saker der det har vært nødvendig å bruke fremgangsmåten, skal vi undersøke om rektor har gjort det som er nødvendig for at fremgangsmåten vil bli fulgt, når skolen får en slik sak.

Rektor skal følge opp

I noen tilfeller har ikke skolen et handlingsrom for hvordan skolen skal oppfylle kravet, fordi fremgangsmåten er gitt. At rektor skal følge opp at skolen oppfyller et krav i regelverket, betyr at rektor må forsikre seg om at den gitte fremgangsmåten blir oppfylt i praksis på skolen. Eksempel: «Følger rektor opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen?». Her følger fremgangsmåten av aktivitetsplanen, men rektor må følge opp at skolen gjør det som følger av aktivitetsplanen.

Rektor skal sørge for

At rektor skal sørge for at et krav blir oppfylt, betyr at oppgaven er av en slik art at det ikke er nødvendig med en fast fremgangsmåte. Dette kan gjelde mindre oppgaver eller aktiviteter. Eksempel: «Sørger rektor for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn?» Det kan i tillegg gjelde større oppgaver hvor det er unaturlig med en fast fremgangsmåte. Eksempel: «Jobber rektor for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et inkluderende og trygt skolemiljø?»

Ikke krav

Kravene om at rektor skal sikre, følge opp eller sørge for noe, er alle utslag av rektors plikt til å arbeide systematisk slik at kravene i loven blir oppfylt. Når kontrollspørsmålet ikke inneholder krav om at rektor skal sikre, følge opp eller sørge for noe, betyr det at vi ikke skal vurdere det systematiske arbeidet til rektor, men kun vurdere om skolen oppfyller kravet i praksis. Eksempel: «Varsler rektor skoleeieren om alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke har klart å løse en sak?»

2 Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø

Denne delen omfatter tre deltemaer

- plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever.
- plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak.

2.1 Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

2.1.1 Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger

Kontrollspørsmål:

Har alle som jobber på skolen kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø?

Våre observasjoner og vurderinger

De ansatte på Harestad skole har svart «ja» på dette spørsmålet i RefLex. Av RefLex går det fram at *Det er hver enkelt elev sine tanker og følelser jeg som lærer må ta utgangspunkt i når jeg skal vurdere om eleven har det trygt og godt på skolen. Elevene er ulike individ som opplever skolehverdagen på ulik måte.* I intervju kom det fram at de ansatte er klar over at skolen skal ta utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse når det oppstår en skolemiljøsak. I RefLex svarer rektor at *samtale med eleven alltid er startpunkt i undersøkelser og retningsgivende for alt arbeid med*

§9a. Rektor sier videre at å få tak i elevens stemme er tematisert i mange av skolens fora, som for eksempel trinnmøter, samarbeidsmøter, ansvarsgruppemøter og ressursgruppemøter.

Statsforvalterens vurdering er at skolen oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt med på elever med en særskilt sårbarhet?

Våre observasjoner og vurderinger

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen skal følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø. Hun skal også sikre at alle har fått tilstrekkelig kompetanse slik at de kan kjenne igjen tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Av årshjul i *Handlingsplan for godt skolemiljø ved Harestad skole*, heretter omtalt som *Handlingsplan*, går det fram at de voksne skal ha tilsyn med elevene. Det står at det skal *være Inspeksjonsordning i alle fellesarealer hvor de voksne er aktive, følger med og griper inn. Alle bruker vest med mindre man er på observasjonsoppdrag*. I intervju sier elevrådet at de voksne følger godt med. De snakker med elevene i timer og i friminutt. De sier også at det alltid er vakter ute som er godt synlige. De føler at de voksne er flinke til å få med seg det som skjer.

I intervju med de ansatte får vi kjennskap til at skolen har gode vaktordninger. De har vakt på enhver arena som elevene oppholder seg på. Etter timen skal lærerne følge elevene til området de skal være på. Avdelingsleder sender ut melding hver morgen med informasjon, hvor det også står hvem som har vakt. Det kommer også frem at de følger spesielt godt med på enkelte elever.

I intervju sier de ansatte at vakthold jevnlig er tema på trinnmøter og avdelingsmøter. En refererer til et *skriv* der det står at vaktene skal bevege seg, gripe inn, og hvem de skal kontakte hvis de observerer gjentakende problem. I RefLex svarer de ansatte at de er godt opplært i hva de skal se etter når de har vakt. De sier også at ledelsen ved skolen har jevnlig oppfølging med ulike trinn/ team og enkeltlærere for å forsikre at alle elevene fanges opp i det daglige. På ATO-avdelingen er det en grønn perm for hver elev hvor all informasjon du trenger om eleven står. I RefLex nevner rektor at skolen jobber med Respekt-programmet, og at de ansatte gjennom arbeid med dette får kompetanse, slik at de kan kjenne igjen tegn på at en elev ikke har det trygt og godt. Rektor har også lagt ved en liste over lenker som gir relevant kompetanse innen dette. Hun viser også til *Handlingsplan*. I RefLex svarer alle ansatte at de har fått kompetanse til å kjenne igjen tegn på at en elev ikke har det trygt og godt. De har fått opplæring på planleggingsdager, gjennom Respekt-program og i samarbeid med Læringsmiljøsentret. Det er også tema på avdelings-, trinn- og klassenivå. De har felles samarbeidsmøter, refleksjonsøkter og arbeid med ulike case-oppgaver.

Statsforvalterens oppfatning er at de voksne følger godt med, og at de har fått kompetanse til å gjenkjenne elever som ikke har det trygt og godt.

Rektor skal sikre at de som jobber på skolen følger spesielt med på elever med en særskilt sårbarhet. Det innebærer at rektor må gjøre alle som jobber på skolen kjent med hvilke forhold rundt en elev som generelt kan gjøre elever særskilt sårbare.

Det er ulike årsaker til at elever blir særskilt sårbare, det vil kunne variere hvem som er mer eller mindre sårbare i løpet av et skoleår. Alle som jobber på skolen har et ansvar for å følge kontinuerlig med på dette. Av den grunn er det viktig at alle er kjent med hvilke faktorer som gjør et barn særskilt sårbart. I intervju og RefLex får vi kjennskap til at de ansatte kjenner til elever som er særskilt sårbare. De viser også til skolens visjon, *Sammen skaper vi mangfold, mestring, mening og mot*. Det nevnes at rektor har hatt stort fokus på dette i fellestid. Imidlertid har ikke skolen synliggjort at ansatte har fått opplæring i hva som kjennetegner særskilt sårbare barn generelt, slik at ansatte kan gjenkjenne disse når tegnene viser seg. I intervju nevnes det at skolen har deltatt på felles kompetanseheving i kommunen, men da har det handlet om enkelte tema innen sårbarhet. *Alternativ til vold* er eksempel på noen som har hatt foredrag. Slike enkeltforedrag innen et tema er god kompetanseheving, men er etter Statsforvalterens vurdering, ikke bredt nok til å fange opp alle former for sårbarhet hos en elev.

Statsforvalterens oppfatning er at de ansatte kjenner til hvem som er de særskilt sårbare barna, men at de ikke har fått tilstrekkelig kompetanse til å gjenkjenne hvilke forhold rundt en elev som kan gjøre han/hun særskilt sårbar.

Det er også viktig å avklare hva det vil si å følge ekstra godt med på disse elevene, og hvordan de som trenger informasjonen om hvem som er særskilt sårbare får det. At rektor skal sikre at de ansatte følger spesielt med på elever med en særskilt sårbarhet, betyr at rektor må ha bestemt en fast fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Gjennom svarene i intervju og RefLex kommer det ikke fram at skolen har en fast framgangsmåte for å følge med på elever med en særskilt sårbarhet. En slik fast framgangsmåte går heller ikke fram av skolens *Handlingsplan*.

Statsforvalteren vurderer derfor at rektor ikke har fastsatt en framgangsmåte som sikret at alle som jobber på skolen alltid følger med på at de særskilt sårbare elevene har et trygt og godt skolemiljø.

Rektor skal bestemme hvordan skolen systematisk skal få informasjon fra elevene om hvordan de opplever skolemiljøet. Framgangsmåten må gi skolen god nok informasjon om elevenes trivsel. Svarene i RefLex og i intervjuene synliggjør at skolen i praksis innhenter informasjon fra elevene. Vi finner at skolen innhenter informasjon gjennom elevsamtale og utviklingssamtale, og gjennom Læringsmiljøsenteret sin skolemiljøundersøkelse, SPEKTER. Den gjennomføres på 4. – 10. trinn to ganger i året og elevundersøkelsen gjennomføres på 7. – 10. trinn. Det innhentes også informasjon fra klasseråd og elevråd. I tillegg til dette gjennomfører de ansatte ved skolen Klasseromsanalyse. I dokumentet *Klasseromsanalyse som rutine for sikring av skolens arbeid med §9a på Harestad skole* kan vi lese at *Delplikten «å følge med» er på Harestad skole spesifikt ivarettet gjennom Klasseromsanalysen*. Det føres referat fra alle klasseromsanalyser og disse danner et konkret dokumentert utgangspunkt for neste runde. I tillegg kommer det fram at terskelen for å snakke med elevene i det daglige er lav. I intervjuene blir det bekreftet at personalet jobber med resultatet fra undersøkelsene både på de ulike trinn og på avdelingsmøter. Hvordan skolen skal

arbeide med elevundersøkelsen finner vi igjen i dokumentet *Plan for gjennomføring elevundersøkelsen*. De ulike undersøkelsene er nedfelt i årshjulet i *Handlingsplan*.

På dette grunnlaget vurderer Statsforvalteren at rektor sikrer at det blir innhentet informasjon om elevenes skolemiljø på en systematisk måte, dvs. det gjøres jevnlig og informasjonen er tilstrekkelig omfattende.

Skolen skal også dokumentere hva den gjør for å oppfylle kravet til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø. Skolen har et Årshjul i *Handlingsplan*, som viser hva skolen gjør for å innhente informasjon fra elevene. Kravet om å dokumentere henger tett sammen med kravet om kontinuerlig og systematisk arbeid for å følge med. Det å ha et system for å samle og systematisere informasjonen fra undersøkelser, egne observasjoner og meldinger fra elever og foresatte vil gi skolen et utgangspunkt for å fange opp elever som er utsatte eller som bidrar negativt i skolemiljøet. Det er ikke synliggjort for oss at skolen dokumenterer på en slik måte. I intervju og RefLex får vi kjennskap til at det ikke er et fast system for dokumentasjon. Noe blir notert på egne lapper, referat fra elevsamtale og utviklingssamtaler skrives i VISMA. Det blir skrevet referat fra trinnmøter og ved klasseromsanalyse. I *Handlingsplan* finner vi heller ikke igjen et system som er kjent for alle ansatte når det gjelder dokumentasjon. Skolen har et årshjul for innhenting av informasjon, men ikke et system for å samle og bearbeide informasjonen som de har fått inn.

Statsforvalterens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet

Kontrollspørsmål:

Sørger rektor for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig?

Våre observasjoner og vurderinger

Rektor må sørge for at alle som jobber på skolen *kjenner til* hvordan de skal gripe inn mot ulike typer krenkelser. Det handler om kompetanse til å stanse situasjoner som pågår. I RefLex svarer rektor at de ansatte har god kompetanse på å følge med, noe som gjør at de er i stand til å gripe inn. Hun viser også til skolens *ordens og trivselsregler*. Der står det beskrevet hvordan en skal gripe inn i ulike situasjoner. I RefLex svarer de ansatte at hvordan de skal gripe inn ofte er tema på avdelingsmøter, trinntid og at nyansatte får denne informasjonen på egne kurs. I intervju kommer det fram at det ofte diskuteres hvordan de skal gripe inn i for eksempel mobilbruk eller «kvelingslek».

Statsforvalterens vurdering er at de ansatte vet at de skal gripe inn og at de har en rutine for når og hvordan dette skal gjøres.

Rektor skal også sørge for at alle som jobber på skolen faktisk griper inn mot krenkelser. I *Handlingsplan* står det at de ansatte *...snarast skal undersøkje saka og varsle skoleleiinga, og dersom det er nødvendig og mogleg, sjølv gripe direkte inn*. Videre står det at *Det viktigste tiltaket er universelt og handler om voksen som aktivt følger med og griper inn*. I skolens *ordens og trivselsregler* står det

at *Den voksne har plikt til å forsøke å forhindre voldsutøvelse når dette observeres*. Her står det også at de voksne skal gripe inn og fjerne elever for resten av friminuttet til egnet sted dersom det er mindre hendelser av fysisk karakter. I RefLex og intervju bekrefter de ansatte at de griper inn i situasjoner som oppstår. Hvordan en skal gripe inn blir også diskutert på morgenmøter og er fast tema på avdelingsmøter der rektor deltar. I intervju med elevrådet får vi kjennskap til at de voksne alltid griper inn hvis det oppstår situasjoner i timer eller friminutt. En av elevene gir et konkret eksempel der en lærer griper inn i en klasseromssituasjon med en rasistisk kommentar.

Statsforvalterens vurdering er at de voksne faktisk griper inn når det oppstår situasjoner.

Plikten til å gripe inn innebærer også en plikt til å dokumentere hvordan skolen griper inn. Rektor svarer i RefLex at det blir dokumentert når enkelthendelsene er alvorlige og når delplikten *følge med* har vist at det er et mønster. I RefLex får vi kjennskap til at skolen har et skjema i papirformat som de skal fylle ut og levere til rektor ved *utagerende hendelser*. Skjemaet heter *Registrering av utagerende hendelser ved Harestad skole og SFO*. Vi får også kjennskap til at de ansatte noterer hendelsene ned for seg selv eller i VISMA. Dersom hendelsen er av mer alvorlig art flyttes saken opp til avdelingsleder som dokumenterer gjennom referat. I intervju får vi kjennskap til at de ansatte selv vurderer ut fra personlig skjønn hvilke hendelser som må dokumenteres. Vi ser tegn på at skolen dokumenterer, men vi finner ikke at skolen har en fast framgangsmåte for hvordan dette skal gjøres. Skolen må ha et system for å dokumentere alle hendelser der skolen griper inn, ikke bare ved utagerende hendelser.

Statsforvalterens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?

Våre observasjoner og vurderinger

Framgangsmåten skolen har for varsling må sikre at alle som jobber på skolen varsler når de får mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt. Den må også si noe om terskelen for å varsle, og den må si hvem det skal varsles til.

I *Handlingsplan* står det at *Dersom nokon som er tilsett ved skolen, får kunnskap eller mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal vedkommande snarast undersøkje saka, varsle skoleleiinga, og dersom det er nødvendig gripe direkte inn*. I dokumentet *Harestad skoles tiltak ved brudd på trivselsreglementet* står det opprimsa ulike situasjoner der de ansatte skal varsle rektor eller en i ledelsen. Av RefLex og intervju kommer det fram at de ansatte vet at de skal varsle avdelingsleder direkte hvis det er krenkelser som går på kjønn, seksualitet, rasisme og vold. Det samme gjelder dersom det er episoder som skjer gjentatte ganger. De ansatte er mer usikre på når andre saker skal varsles rektor. Det kommer fram at kontaktlærer kan varsles, og sosiallærer og helsesykepleier. I intervju får vi vite at de løser mye på «lavt nivå». I intervju kommer det fram at det har blitt diskutert på møter når en skal varsle rektor. Ansatte sier også at loven blir gjennomgått ved oppstart av skoleåret – også plikten til å varsle rektor. Rektor sier i intervju at alvorlige saker skal til ledelsen, mindre alvorlige

hendelser skal gå til kontaktlærere. Her skilles det mellom alvorlige og mindre alvorlige hendelser, kravet er at det skal varsles rektor når elever har blitt utsatt for krenkelser eller at eleven av andre årsaker ikke har det trygt og godt. Skolen har ikke vist at terskelen for å melde fra til rektor er tatt opp i fellesskap. Etter skolens system, slik det er i dag, vil det være opp til den enkelte ansatte å selv vurdere når en sak er så alvorlig at den skal meldes til rektor.

Etter Statsforvalterens oppfatning har skolen med dette ikke vist at den har en fastsatt framgangsmåte som sikrer at ledelsen varsles dersom en ansatt får mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt. En fastsatt framgangsmåte for varsling må først og fremst knytte vurderingen til om den ansatte har mistanke eller kjennskap til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt. Det er ikke slik at eleven nødvendigvis ikke har det trygt og godt i alle situasjoner som en ansatt må gripe inn i.

Rektor må også sikre at de ansatte vet hvem de skal varsle til. Rektor kan gjennom delegering fastsette at en annen person på skolen skal ta imot varslene, men rektor har fremdeles ansvaret for at varslene håndteres på en forsvarlig måte. I RefLex kommer det frem at de ansatte varsler avdelingsleder som videre varsler rektor, men at også sosiallærer og helsesykepleier kan bli varslet. Andre sier at rektor eller inspektør blir varslet dersom det skal opprettes en aktivitetsplan. Statsforvalteren finner ikke en fastsatt framgangsmåte for varsling i noen av skolens plandokumenter, og vurderer derfor at skolen ikke har en fastsatt framgangsmåte for hvem det skal varsles til.

Skolen skal også dokumentere hva den gjør for å oppfylle plikten til å varsle rektor. I RefLex er svarene på dette spørsmålet sprikende. De som svarer ja, sier at det blir dokumentert dersom det opprettes aktivitetsplan. I intervju sier rektor at skolen har et system med delte disker der man kan dele notater, ingen av de ansatte nevner dette. Det kommer også fram at rektor regner aktivitetsplanene som dokumentasjon. Vi kan ikke finne en rutine for dette i *Handlingsplan*. Vi kjenner ikke til at det finnes varslingsskjema eller annen form for dokumentasjon av varsler.

Statsforvalterens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen varsler så raskt som saken tilsier?

Våre observasjoner og vurderinger

I RefLex går det frem at skolens ledelse har en forventning om at *De skal varsle så fort de har oppdaget eller stilt seg spørsmål om det kan være aktuelt at noens skolemiljø er utfordret*. Av RefLex og intervju går det etter Statsforvalterens oppfatning fram at ledelsen skal varsles direkte hvis det er krenkelser som går på kjønn, seksualitet, rasisme og vold. Det er fint at det kommer fram eksempler på når rektor må varsles med en gang, men vi finner ikke noe om hvor raskt de skal varsle om andre saker. Statsforvalteren kan ikke se at noen av skolens plandokumenter inneholder informasjon om hva skolen legger i begrepet *så raskt som saken tilsier* og finner da heller ikke en fastsatt framgangsmåte som sikrer dette.

Statsforvalterens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:***Varsler rektor skoleeieren om alvorlige tilfeller?*****Våre observasjoner og vurderinger**

Alvorlige tilfeller kan gjelde saker der krenkelsene er særlig voldelige eller integritetskrenkende, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak.

I intervju sier rektor at skoleeier varsles om saker vedvarer eller er av alvorlig grad, og når det er diskrepans mellom skole og heimen i oppfattelsen av saken. Skoleeier varsles også i saker der det er andre instanser inne. Statsforvalteren legger derfor til grunn at skoleeier blir varslet straks i disse sakene.

Statsforvalterens vurdering er at skolen oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:***Sikrer rektor at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø? Sikrer rektor at skolen undersøker saken snarest?*****Våre observasjoner og vurderinger**

I RefLex svarer ledelsen at dette alltid blir gjort, og viser til at det dokumenteres i møtereferat og at undersøkelsene blir skriftliggjort. Ansatte svarer også at dette alltid blir gjort. Alle svarer derimot ikke ja på at dokumentasjon alltid sikres, dvs. at det kan være ulik praksis eller oppfatning hos ansatte med hensyn til når og hvordan dokumentasjon foretas.

I *Handlingsplan* står det ingenting om undersøkelse av saker der det er mistanke om eller en har kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Terminologien i *Plan* snakker dessuten om *avdekking av mobbing/trakassering*, og dekker derfor for snevert, dvs. *Plan* fanger ikke opp alle forhold der eleven ikke har det trygt og godt på skolen.

Skolens mal for aktivitetsplan sier heller ingenting om hvordan undersøkelser skal foretas. Vedlagte aktivitetsplaner sier også lite om hva slags undersøkelser som skolen har gjort, og hva disse eventuelt har vist, bortsett fra at man har snakket med den som planen er utarbeidet for. Aktivitetsplanene viser ikke hvilke vurderinger som er gjort ifbm. undersøkelse av saken, og de gjenspeiler heller ikke at undersøkelser er foretatt på grunnlag av en fast framgangsmåte.

Skolen har sendt inn et dokument kalt *oppskrift undersøkelse*. Her gis et eksempel på hvordan en konkret kan løse noen spørsmål, men gir ikke generelle rutiner for hvordan saker skal undersøkes. Den er heller ikke signert eller datert, og det går ikke fram hvem som har utarbeidet den.

Ledelsen sier man nå gjør mer undersøkelser enn man gjorde før, og at undersøkelsene er bredere, dvs. skolen observerer mer, snakker med flere, sjekker historier, og ser på kontekst og omkringliggende forhold. Det betyr også samtaler med involverte. Det er avhengig av saken hvor mange det snakkes med. Aktuelle å snakke med er andre ansatte, hele miljøer av elever, enkeltelever etc. Ledelsen sier at det blir alltid en aktivitetsplan av en slik sak – og da er undersøkelse et av punktene i malen. Ledelsen legger vekt på at en må bygge opp om felles

oppskrift, og sier i intervju at det alltid er en fra ledelsen som har ansvaret for aktivitetsplanen, men lærer og andre er involvert.

Statsforvalteren mener intervju og vedlagte aktivitetsplaner viser at praksis for undersøkelse av saker ikke blir gjort etter en fastsatt framgangsmåte. Selv om praksis skulle være at skolen undersøker relativt bredt i noen saker, er det likevel klart at skolen ikke har en fastsatt framgangsmåte som sikrer at disse sakene blir undersøkt tilstrekkelig.

Sikrer rektor at sakene undersøkes snarest?

I RefLex svarer både ledelsen og ansatte at slike saker undersøkes raskt. Vedlagte aktivitetsplaner viser også at skolen kommer raskt i gang med å undersøke saker som blir meldt til ledelsen.

I *Handlingsplan* eller andre rutiner står ingenting om hvor raskt slike saker skal undersøkes. Statsforvalteren finner derfor at skolen ikke har en fastsatt framgangsmåte for hvor raskt saker skal undersøkes.

Statsforvalterens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen?

Våre observasjoner og vurderinger

Dersom aktivitetsplanen har tiltak rettet mot andre elever, har også disse elevene rett til å uttale seg om hvordan tiltaket påvirker dem.

I RefLex svarer både ledelsen og ansatte at berørte elever får uttale seg, og at det alltid er medbestemmelse i slike saker. Ledelsen sier at man alltid snakker med eleven det gjelder, og spør hva han/hun tror det er lurt å gjøre. Ledelsen sier også at det er viktig at kommunikasjonen rundt dette blir gjort aldersadekvat. Den framhever at eleven skal vite at det er en plan, med et pkt. som forplikter skolen til å følge opp. Av og til kommer også forslag til tiltak fra eleven. Skolen sier at den spør *hva tror du vil hjelpe*, og ved tiltak i større grupper – f.eks. klasser – snakker skolen med flere.

I *Handlingsplan for godt skolemiljø* står det ingenting om at eller hvordan berørte elever skal få uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen. Dette står heller ikke i skolens mal for aktivitetsplan. Elevens stemme kommer likevel delvis fram i de aktivitetsplaner som skolen har sendt inn, selv om det ikke går fram at eleven har fått anledning til å si sin mening om tiltakene i aktivitetsplanen. Det er Statsforvalterens vurdering at skolen ikke har en fastsatt framgangsmåte som sikrer at alle berørte elever får uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen, også de elever som det eventuelt settes i verk tiltak mot.

Statsforvalterens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette området.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt?

Våre observasjoner og vurderinger

Skolen skal velge tiltak ut fra resultatene fra undersøkelser som skolen har gjort og faglig-pedagogiske vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Det er også et krav at skolen må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Dette gjelder også for andre elever som er involvert i saken eller blir direkte påvirket av tiltakene.

Ansatte og ledelsen svarer at en sikrer at det alltid blir satt inn egnede tiltak. Ledelsen mener at erfaringen er at elevene på skolen får hjelp når det trengs, og at situasjonen ikke alltid trenger å meldes til rektor. Den sier at det ofte hjelper med en samtale der og da, med enkeltelever eller grupper. Hvis det er utrygt i klassen, eller på trinnet kan bestillingen være å jobbe med klassemiljøet.

Når det gjelder spørsmålet om hva som er kunnskapsbasen for valg av tiltak, sier skolen at man forholder seg til loven og Stortingsmelding 6 (*Tett på – tidlig innsats 2019-20*). Skolen sier at tiltakene aldri må gjøre at andre elever blir ekskludert. Skolen tenker på den konkrete elevens toleransevidu, hvordan barnehjernen fungerer, og skolen samarbeider med andre instanser som PPT, tverrfaglig team, Læringsmiljøsentret etc.

I *Handlingsplan for godt skolemiljø* står det ingenting om valg av tiltak, bortsett fra at det går fram at tiltakene skal utformes konkret. Heller ikke i mal for aktivitetsplan er valg av tiltak omtalt. I vedlagte aktivitetsplaner kommer det heller ikke fram hva slags vurderinger som ligger bak skolens valg av tiltak, dvs. valg av tiltak blir ikke begrunnet nærmere.

Statsforvalteren finner ikke at skolen har en fastsatt framgangsmåte som den bruker til å sikre at valg av tiltak er egnet.

Statsforvalterens vurdering er at skolen ikke oppfylder kravene i regelverket på dette punktet.

2.2 Plikten til straks å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever

2.2.1 Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever, eller at de varsler direkte til skoleeieren dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen?

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen varsler rektor eller eventuelt skoleeieren straks?

Våre observasjoner og vurderinger

I saker der en som jobber på skolen får mistanke om eller kjennskap til at en ansatt krenker en elev, gjelder en skjerpet aktivitetsplikt. I det ligger et skjerpet krav til både varsling og undersøkelse av saken.

Ledelsen sier at man har informert om lovverket, om at ansatte skal varsle til inspektør eller rektor, og ledelsen mener det er en innarbeidet varslingsmetode å informere eller drøfte med nærmeste leder når en får kjennskap til at andre ansatte krenker en elev. Intervju viser imidlertid at ikke alle ansatte er kjent med dette.

Ledelsen mener det finnes rutiner for varsling i Compilo (kalt *rutiner for avvik og rapportering i Randaberg kommune*), og at en dokumenterer varslinger i form av aktivitetsplan og oppfølgingsnotat i den ansattes personalmappe.

I skolens *Handlingsplan* er det ikke nevnt rutiner for hva en ansatt skal gjøre dersom en får mistanke om at en voksen krenker en elev. Skolen har heller ikke lagt fram andre rutiner for slike situasjoner. Statsforvalteren finner det klart at skolen ikke har en fastsatt framgangsmåte som sikrer at ansatte varsler skoleledelsen dersom en har mistanke eller kjennskap til at andre voksne krenker en elev.

Ledelsen og ansatte sier at man melder fra straks, men det er som ovenfor nevnt, ingen fastsatt framgangsmåte fra skolens side som sier noe om dette.

Statsforvalterens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på disse punktene.

Kontrollspørsmål:

Varsler rektor skoleeieren straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever?

Våre observasjoner og vurderinger

I RefLex svarer rektor at skoleeier varsles straks i slike saker. Statsforvalteren legger derfor til grunn at skoleeier blir varslet straks i disse sakene.

Statsforvalterens vurdering er at skolen oppfyller kravet i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at skolen undersøker saken ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever? Sikrer rektor at skolen undersøker saken straks?

Våre observasjoner og vurderinger

Ledelsen sier at man undersøker slike saker straks. Imidlertid har ikke skolen lagt ved noen rutiner eller andre retningslinjer som sier noe om dette. *Handlingsplan* omtaler det heller ikke. Statsforvalteren kan derfor ikke se at skolen har en fastsatt framgangsmåte som sikrer slik undersøkelse straks.

Statsforvalterens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravet i regelverket på dette punktet

2.3 Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

2.3.1 Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger

Kontrollspørsmål:

Lager skolen en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9A-4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak?

Våre observasjoner og vurderinger

Aktivitetsplan skal lages når skolen setter i verk tiltak. Det må gå fram av aktivitetsplanen hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak skolen har planlagt, når skolen skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når tiltakene skal evalueres.

Ledelsen og ansatte svarer at man utarbeider aktivitetsplan, og viser til vedlagte mal for aktivitetsplan.

I *Handlingsplan* er de 5 relevante momentene nevnt.

Ledelsen sier at aktivitetsplan utarbeides når eleven uttrykker behov, når foresatte varsler og når ansatte ved skolen ser behov for det. Ledelsen sier det settes i verk tiltak når det er forhold som avdekkes i undersøkelser som krever tiltak. Ledelsen sier videre det kan være en krevende dialog med hjemmet når skolen og hjemmet har ulikt syn på behovet for tiltak. For skolen er det alltid barnets beste som er avgjørende.

Statsforvalteren mener skolen har en riktig oppfatning av når det skal lages en aktivitetsplan, dvs. ledelsen forklarer terskelen grovt sett riktig. Skolen har også utarbeidet flere aktivitetsplaner, noe som tyder på at det alltid utarbeides aktivitetsplan når skolen iverksetter tiltak.

Skolen har sendt inn 5 aktivitetsplaner. Planene er utformet som en logg hvor det ser ut som loggen bare noterer ned det som har skjedd til hvert tidspunkt. Det går ikke fram om aktivitetsplanen faktisk brukes som plan, dvs. at hensikten med den er at skolen skal bestemme i forkant hva som skal skje, og at det legges inn fast evalueringstidspunkt hvor man i etterkant vurderer virkningene av de forskjellige tiltakene. Statsforvalteren mener at rutinen i *Handlingsplan* er riktig, men den siterer bare lovkravet. De vedlagte aktivitetsplanene viser imidlertid ikke at man i praksis følger dette helt opp. Eksempelvis mangler underskrift og datering på aktivitetsplaner, og det går heller ikke alltid fram når tiltak skal iverksettes og hvem som er involvert og ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene. Heller ikke går det klart fram om man har fastsatt et evalueringstidspunkt. Men det går fram hvilket problem planen skal løse og hvilke tiltak som er iverksatt.

Statsforvalteren vurderer det slik at skolen utarbeider en aktivitetsplan når den iverksetter tiltak, men aktivitetsplanene tilfredsstiller ikke alltid kravet i § 9A-4 sjette ledd.

Statsforvalterens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravet i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Får eleven og foreldrene som saken gjelder aktivitetsplanen fra skolen hvis de ber om den?

Våre observasjoner og vurderinger

Ledelsen sier at aktivitetsplanen alltid sendes foresatte, også hvis de ikke ber om det. Dette er imidlertid ikke omtalt i *Handlingsplan* eller mal for aktivitetsplan. Statsforvalteren legger til grunn at foresatte i dag får aktivitetsplanen når de ber om den, men vil anbefale skolen å få en rutine som sikrer dette.

Statsforvalterens vurdering er skolen oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Følger rektor opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen?

Våre observasjoner og vurderinger

Når tiltak er definert i en aktivitetsplan skal rektor følge opp at tiltakene gjennomføres i henhold til planen. I dette spørsmålet er det rektors oppfølging av tiltak i aktivitetsplanen fram mot eller mellom evalueringstidspunkt som er tema. Det går fram av svarene i RefLex at alle svarer ja på at dette skjer, og på at dette arbeidet også dokumenteres. En skriver at aktivitetsplanen fungerer som et arbeidsdokument, og at dokumentasjon samles i denne.

Av intervjuene med de ansatte kommer det frem at de som er satt som ansvarlig for tiltaket må rapportere til nærmeste leder. Endringer i planen blir først aktuelt i forbindelse med evalueringmøter. En ansatt sier det er kontaktlærer som følger opp tiltakene, og det kommer videre frem at man ikke er så godt kjent med hvordan rektor følger opp utenom dette.

Vi ser av *Handlingsplan* side 4 at det på Harestad skole heller skal legges opp til hyppige evalueringer med kortere tidshorisont enn få langt frem i tid. Etter Statsforvalterens vurdering vil det uansett ligge et ansvar på rektor til å følge opp at tiltak faktisk settes i verk. Dette kan for eksempel følges opp med at det er delegert oppgaver til bestemte personer, eller at det er på agendaen i faste samarbeidsfora. Vi kan ikke finne noe i *Handlingsplan* eller i den øvrige dokumentasjonen skolen har sendt inn som beskriver en plan for å følge opp tiltak som skal gjennomføres i aktivitetsplan.

Statsforvalteren ser videre fra praksisen som kommer frem fra de innsendte aktivitetsplanene at det er forskjellig fra plan til plan hvordan oppfølging av tiltak kommer frem. I noen har planen mer karakter av å være en logg for ting som skjer. Vi ser av disse at tiltakene kan fremstå mer uklare, med en ikke definert tidshorisont og klare evalueringstidspunkt. Vi vurderer at skolen er «tett på» det som skjer, men hva som følges opp mot hvilken frist der det skal gjøres evalueringer fremstår som uklart. Dermed blir også tiltak som skal følges opp uklare. I noen planer er det løpende evalueringer. Her ville det etter vår vurdering vært en fordel om det kom enda tydeligere frem hvilke punkt i planen som er evaluering, og hva som er skolens oppfølging av tiltak i planen. I en annen variant av aktivitetsplan ser vi at det fremkommer tydelig evalueringstidspunkt, men at det ikke fremkommer noe om skolens oppfølging av tiltak underveis.

På grunnlag av dokumentasjonen skolen har sendt inn vurderer Statsforvalteren dermed at oppfølgingen av om tiltak i aktivitetsplanen faktisk blir gjennomført skjer i varierende grad.

Statsforvalterens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker?

Våre observasjoner og vurderinger

Loven krever at rektor bestemmer en fremgangsmåte som sikrer at skolen alltid innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker. Rektor skal også følge opp at de som jobber på skolen bruker fremgangsmåten i sakene.

I RefLex svarer alle ansatte at skolen innhenter informasjon om hvordan tiltakene har virket. Det kommer også frem usikkerhet rundt om elever alltid tas med i dette arbeidet. Noen trekker frem at det er jevnligte refleksjonsmøter med alle involverte, og noen sier det gjøres observasjon og testing underveis. Det vises i intervju også til daglige utsjekk og loggføring knyttet til aktivitetsplanen, og til spesifikke spørsmål om hvordan elevene oppfatter tiltakene i malen.

Det går fram av svarene i RefLex og intervju at elevene som har aktivitetsplan, kan ha ulike oppfølgingssamtaler underveis, og det gjennomføres observasjon og undersøkelser. Statsforvalterens oppfatning er at dette kan være en måte å få informasjon om hvordan eleven oppfatter tiltakene.

Vi finner imidlertid ikke en fast fremgangsmåte beskrevet i rutiner eller maler i øvrig dokumentasjon fra skolen. Daglig utsjekk med eleven finner vi ikke en fast beskrevet fremgangsmåte for i *Handlingsplan* – det beskrives som et eksempel under hva en aktivitetsplan skal inneholde på side 4. Vi kan heller ikke se ut ifra den innsendte mal for aktivitetsplan at det er en egen rubrikk eller et eget spørsmål om hvordan elevene oppfatter tiltakene. Aktivitetsplanene viser at det hentes inn informasjon fra elevene i sakene, men at elevens stemme kommer frem er ikke det samme som at eleven blir spurt konkret om hvordan det enkelte tiltak har virket. Informasjonen som kommer frem, blir fort generell om hvordan det går på skolen. Dermed kommer det heller ikke frem presis informasjon om hvordan eleven opplever tiltakene har virket.

Det er etter Statsforvalternes vurdering heller ikke mulig finne en fast rutine for hvordan informasjon om hvordan tiltakene virker innhentes, eller en rutinepreget fremstilling av hva denne informasjonen består av. Det fremkommer ellers ingen andre rutiner for innhenting av informasjon om hvordan tiltakene har virket i *Handlingsplan*.

Statsforvalterens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sørger rektor for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn?

Våre observasjoner og vurderinger

I RefLex og intervju svarer de ansatte bekreftende på at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjon om hvordan de virker og elevens syn. I RefLex blir det også kommentert at det er viktig å med elevens syn i tilpasningene.

Ut ifra aktivitetsplanene skolen har sendt inn ser vi eksempler på at tilpasninger av tiltak forekommer. Men det er ikke alltid tydelig hvilket informasjonsgrunnlag som ligger til grunn for tilpasningene, og her henviser vi til forrige kontrollspørsmål om i hvilken grad skolen sikrer at det innhentes tilstrekkelig informasjon. Når rutinen for informasjonsinnhenting som tilpasningene skulle bygge på ikke er sikret, blir det vanskelig å se at tiltakene blir tilpasset.

Statsforvalteren kan ikke finne informasjon om dette i den øvrige dokumentasjonen fra skolen, f.eks. i *Handlingsplan*.

Statsforvalterens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Informerer skolen elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten?

Våre observasjoner og vurderinger

I dette kontrollspørsmålet vurderer Statsforvalteren hvorvidt foreldre og elever som har en skolemiljøsak ved skolen informeres om retten til å melde en sak til Statsforvalteren. I RefLex og intervju er det noe sprikende svar på om skolen informerer om dette, men de fleste svarer at dette gjøres. Det henvises blant annet til informasjon på aktivitetsplanene.

Nederst i aktivitetsplanene står det informasjon om at Fylkesmannen (Statsforvalteren) kan kontaktes dersom en mener skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten. Men informasjonen her er ellers ikke riktig. Statsforvalteren er ikke klageorgan, men et håndhevsorgan i slike saker, ref oppl § 9A-6. Elever og foresatte kan melde fra til Statsforvalteren når man opplever at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Det står videre i aktivitetsplanen at det ikke er en klagefrist. Statsforvalteren vil her presisere at elever og foresatte når som helst kan melde fra til Statsforvalteren, men et vilkår etter loven er at det har gått minst 5 dager fra rektor er informert om saken til den kan behandles. Statsforvalteren vurderer at aktivitetsplanen er et sentralt saksdokument i skolemiljø saker der denne informasjonen burde være korrekt.

På nettsida er det videre lenket til et eget dokument om § 9 i *Opplæringsloven*. Dette dokumentet er også basert på gammelt regelverk, og informasjonen om Statsforvalteren er ikke riktig. Muligheten til å melde sak til Statsforvalteren er heller ikke nærmere beskrevet i *Handlingsplan*.

Det er heller ikke lenket til Statsforvalterens nettside som informerer om retten elever og foreldre har til å melde saken sin.

Statsforvalterens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

3 Skolens plikt til å informere og involvere elever og foreldre

Denne delen omfatter deltemaet

- plikten til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet med skolemiljøet.

3.1 Plikten til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet med skolemiljøet

3.1.1 Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger

Kontrollspørsmål:

Gir skolen elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, om skolens aktivitetsplikt, og om retten til å melde en sak til Statsforvalteren?

Våre observasjoner og vurderinger

I dette kontrollspørsmålet vurderer Statsforvalteren skolens generelle informasjonsarbeid overfor elever og foreldre om retten til trygt og godt skolemiljø, skolens aktivitetsplikt og retten til å melde sak til Statsforvalteren.

I dokumentasjonen fra skolen fremkommer det av *Handlingsplan* og *Foreldremøtene høst Regi og innhold* at skolemiljø er tema på foreldremøter ved skolestart. Dokumentene sier imidlertid ikke noe mer om innholdet i den informasjonen som blir gitt. I RefLex og i intervju kommer det frem at det blir informert rundt temaet trygt og godt skolemiljø i varierende grad, både blant elever og foreldre. Statsforvalteren vurderer fra svarene i intervju at det er grunn til å sette spørsmålsteget ved graden av informasjon som blir gitt når du selv ikke har en skolemiljøsak gående.

I *Handlingsplan* side 4 står det om aktivitetsplikten, men i et svært kort, nesten stikkordmessig, format. Retten til å melde sak til Statsforvalteren er ikke tatt med i informasjonen. På skolens nettside er det lenket til denne planen, men informasjonsverdien i planen vurderer Statsforvalteren er begrenset.

På hjemmesida finner vi ellers lenke til "Null Mobbing" nettstedet til Udir. Her er det også informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, men lenka er rettet inn mot personer involvert i mobbesituasjoner. Du må klikke deg videre inn i nettstedet for å finne mer informasjon om trygt og godt skolemiljø. På nettsida til skolen er det videre lenket til et eget dokument om § 9 i *Opplæringsloven*. Dette dokumentet er basert på gammelt regelverk, og er ikke lengre gyldig informasjon. Statsforvalteren vurderer at når denne informasjonen fortsatt ligger på skolens nettside, kan dette bidra til å villedde elever og foresatte i forhold til rettigheter det aktuelle lovverket beskriver, blant annet retten til å melde inn en sak til Statsforvalteren.

Etter vår vurdering får svarene i RefLex og intervjuer frem at foreldre og elever får noe informasjon. Det foreligger få beskrivelser av informasjonsarbeidet i den øvrige dokumentasjonen som kunne belyst skolens praksis ytterligere, for eksempel hvilken informasjon som blir gitt i ulike fora på hvilket tidspunkt. Det blir gitt informasjon på skolens nettside, men *Handlingsplan* dekker ikke all informasjonen etter loven. Lenka til Udirs nettsted er relevant og god informasjonskilde, men uten ledetekst eller uten at lenka går mer direkte inn på relevante informasjonssider blir denne informasjonen lite målrettet. Det er heller ikke tydelig presisert at man kan melde en sak til Statsforvalteren på hjemmesida, og det er eksempelvis ingen lenke til Statsforvalterens nettside.

Statsforvalterens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om deres rett til innsyn i dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, og at de har rett til å uttale seg i alle saker som er viktige for skolemiljøet?

Våre observasjoner og vurderinger:

I dette spørsmålet tilsier lovkravet at rektor har bestemt en fremgangsmåte for dette informasjonsarbeidet, og at det også følges opp i praksis. I RefLex og intervju svarer rektor at det blir gitt informasjon, og at det er en fast sak i SU og FAU i begynnelsen av skoleåret.

Det kommer også frem at SU fungerer som skolens SMU. I innkalling til SU 13.11.2019 blir det referert til skolemiljø saker og «SMU behandling» av saker. Statsforvalteren vil i denne sammenheng påpeke at SMU kan organiseres slik at SU også fungerer som SMU, jfr oppl. § 11-1a. Skolen må imidlertid ha et SMU etter vilkårene som loven beskriver. Krav til *sammensetning* for et omorganisert SMU lagt til SU er at elever og foreldre er i flertall når det er SMU møte, og at det oppnevnes tilleggsrepresentanter som sikrer dette.

Av nevnte innkalling kan vi ikke finne at foreldre og elever er i flertall, og det fremgår heller ikke at sammensetningen endres når det er «SMU behandling» av saker. I dokumentet *Lovgrunnlag for SU og Driftsstyre* kommer det ikke frem mer informasjon rundt hvordan arbeidet med SMU organiseres. Statsforvalteren vurderer dermed at SU og SMU er ett og samme møte, med samme representasjon og uten at foreldre og elever er i flertall når møtet behandler SMU saker. Dette er ikke tilstrekkelig i forhold til lovkravene. Skolen må sørge for at SMU settes sammen med flertall av foreldre og elever.

Utover et utdatert årshjul fra 2011 som ligger på skolens nettside, har ikke FAU et fungerende årshjul for sitt arbeid. Statsforvalteren kan heller ikke se at det framkommer av referat fra FAU forrige eller inneværende skoleår at rektor har informert om rett til innsyn og uttale.

FAU har utover dette nedfelt i vedtektene at de skal jobbe for et godt læringsmiljø, men det fremkommer ikke mer informasjon om retten til innsyn og til å uttale seg her.

Ut ifra referater ser vi videre at SU blir informert om at utvalget har en rolle i skolemiljø saker. Statsforvalteren kan imidlertid ikke finne en presisering av retten til innsyn og til å uttale seg.

Elevrådet har et årshjul for sitt arbeid, men her fremkommer det heller ikke at rektor informerer om retten til innsyn og til å uttale seg i saker som er viktige for skolemiljøet.

Statsforvalteren kan ikke se ut ifra dokumentasjonen at det er bestemt en fremgangsmåte eller prosedyre for å informere om retten til innsyn eller retten til å uttale seg i saker som er viktig for skolemiljøet til aktuelle råd og utvalg.

Statsforvalterens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet. Vi kan ikke se at skolen har et SMU etter lovens bestemmelser. Skolen må opprette dette.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om alt som er viktig for skolemiljøet?

Våre observasjoner og vurderinger:

Loven stiller krav om at rektor har bestemt en fremgangsmåte som sikrer at skolen informerer aktuelle råd og utvalg, og at rektor ser til at dette skjer i praksis. Rektor svarer bekreftende i RefLex på at skolen informerer FAU og SU om alt som er viktig for skolemiljøet.

Av intervju kommer det frem at rektor har skolemiljø som fast sak i FAU og SU i begynnelsen av skoleåret. FAU har ikke et årshjul for arbeidet dette står i, og vedtektene til FAU sier veldig generelt at utvalget skal være med i arbeidet for et trygt skolemiljø uten at saker nevnes spesielt. I § 4 i vedtektene står det at utvalget skal organiseres i komiteer, der en av dem har tema skolemiljø. Det fremgår ikke noe mer rundt hvordan denne organiseringen har følger for informasjonsflyten til FAU i skolemiljø saker. Av årshjulet på side 2 i *Handlingsplan* fremkommer det heller ikke faste saker gjennom året som behandles i FAU eller SU.

Ved at det ikke kommer frem rutiner eller system for informasjon om viktige skolemiljø saker til FAU og SU, blir fremgangsmåten og sikringen av dette utydelig. Vi finner for eksempel ikke at elevundersøkelsen har vært oppe som sak i de innsendte FAU referatene for inneværende eller forrige skoleår. Vi ser videre at elevundersøkelsen har vært oppe i SU forrige skoleår. Av referat fra FAU 09.01.2020 fremkommer det at ungdomsmiljøet i kommunen har vært tema, og i den forbindelsen trekkes det noen tråder til Ung data undersøkelsen.

Elevrådet har et årshjul der det også framkommer at elevundersøkelsen skal tas opp i første møte etter at resultatene foreligger. Informasjon til elevråd ligger også inne i årshjulet i *Handlingsplan* s. 2. i dokumentasjonen fra skolen ligger det også en PowerPoint som er laget til elevrådet om denne saken. Det er ellers ikke sendt inn referat fra elevrådsmøter.

Av intervju kommer det frem at både FAU og Elevråd har skolemiljø saker på agendaen, men at det er noe å gå på når det gjelder å holde aktuelle råd og utvalg godt informert. *Handlingsplan* kjenner man ikke godt til, og den har heller ikke vært på agendaen med jevne mellomrom.

Statsforvalteren ser av dette at skolemiljø er på agendaen i aktuelle råd og utvalg, men at det mangler godt kommuniserte rutinebeskrivelser som sikrer god involvering.

Statsforvalterens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at skolen tar elevrådet og foreldrerådet med i arbeidet med skolemiljø tiltak, og at det skjer så tidlig som mulig?

Våre observasjoner og vurderinger:

Av FAU vedtektene kommer det frem en vurdering av at det er nyttig at utvalget får informasjon fra rektor, se § 8. Dette er en generell beskrivelse, og sikrer ikke spesielt at FAU tas med i arbeidet med skolemiljø tiltak. Intervjuer og svar i RefLex får frem at rektor tar med FAU i saker som har med skolemiljøet å gjøre. Men FAU kjenner ikke til at de har hatt *Handlingsplan* til behandling eksempelvis.

Av intervju og innsendt dokumentasjon fremkommer det at elevrådet har elevundersøkelsen oppe som sak, se også forrige kontrollspørsmål. Her kommer det frem tydelige rutiner der det

også presiseres at saken tas opp på første møte etter at resultatene foreligger. Elevrådet kjenner ikke til *Handlingsplan*, og har ikke vært med å behandle denne. Men rådet opplever at saker om skolemiljøet har vært på agendaen.

Statsforvalteren har ikke funnet rutine for at elev- og foreldreråd involveres i arbeidet med skolemiljøtiltak. Heller ikke av intervju får vi et inntrykk av at aktuelle råd og utvalg tas med i arbeidet etter en bestemt plan eller rutine.

Statsforvalterens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

4 Våre reaksjoner

Vi har funnet at dere ikke overholder regelverket på alle områder. Vi pålegger Randaberg kommune å rette opp følgende forhold, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven § 30-4:

Randaberg kommune må sørge for at Harestad skole oppfyller plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9A-2, 9A-3 og 9A-4.

Randaberg kommune må i den sammenheng se til at

- rektor sikrer at alle som jobber på skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt med på elever med en særskilt sårbarhet
- rektor sørger for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig
- rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
- rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler så raskt som saken tilsier
- rektor sikrer at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
- rektor sikrer at skolen undersøker saken snarest
- rektor sikrer at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen
- rektor sikrer at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt

Randaberg kommune må sørge for at Harestad skole oppfyller plikten til straks å varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever, jf. opplæringsloven §§ 9A-2, 9A-3, 9A-4 og 9A-5.

Randaberg kommune må i denne sammenheng se til at

- rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever, eller at de varsler direkte til skoleeieren dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen.
- rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor eller eventuelt skoleeieren straks.
- rektor sikrer at skolen undersøker saken ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever.
- rektor sikrer at skolen undersøker saken straks.

Randaberg kommune må sørge for at Harestad skole oppfyller plikten til å evaluere, gjennomføre og tilpasse tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9A-3 og 9A-4.

Randaberg kommune må i denne sammenhengen se til at

- Skolen lager en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9A-4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak.
- Rektor følger opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen.
- Rektor sikrer at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker.
- Rektor sørger for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn.
- Skolen informerer elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten

Randaberg kommune må sørge for at Harestad skole oppfyller plikten til å informere og involvere elevene og foreldrene i arbeidet med skolemiljøet, jf. opplæringsloven §§ 9 A-9 første og tredje ledd samt 9-1

Randaberg kommune må i denne sammenhengen se til at skolen

- skolen gir elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, om skolens aktivitetsplikt og om retten til å melde en sak til Statsforvalteren.
- rektor sikrer at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om deres rett til innsyn i dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, og at de har rett til å uttale seg i alle saker som er viktig for skolemiljøet. Skolen må opprette SMU etter lovens bestemmelser.
- rektor sikrer at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om alt som er viktig for skolemiljøet.
- rektor sikrer at skolen tar med elevrådet og foreldrerådet i arbeidet med skolemiljøtiltak, og det skjer så tidlig som mulig.

Randaberg kommune må iverksette tiltak for å rette brudd på regelverket. Når påleggene er rettet, må kommunen erklære at retting er gjennomført og redegjøre for hvordan dette har blitt rettet.

Frist for innsending er 15.11.21.

Statsforvalteren vil ikke avslutte tilsynet før Randaberg kommune gjennom erklæringen og redegjørelsen har vist at påleggene er rettet.

5 Dere har rett til å klage

Tilsynsrapporten er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b som dere kan klage på.

Hvis dere klager, må dere gjøre det innen tre uker. Fristen gjelder fra beskjed om brevet har kommet fram til dere, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Dere sender klagen til oss. Vi har mulighet til å omgjøre vedtaket. Hvis vi ikke er enige med dere, sender vi klagen til Utdanningsdirektoratet som avgjør saken.

I forvaltningsloven § 32 kan dere se hvordan dere skal utforme klagen.

Dere kan be om at vi ikke setter i verk vedtaket før klagefristen er ute, eller klagen er endelig avgjort av Utdanningsdirektoratet, jf. forvaltningsloven § 42.

Dere er part i saken og har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Stavanger 28.06.2021

Lars Wetteland
tilsynsleder

Nils Andreas Høie
rådgiver

Ragnhild Otto
rådgiver

6 Vedlegg

6.1 Liste over dokumentasjon

- Hovedtiltak årlig helsesykepleierne
- Relevant kompetanse
- Aktivitetsplan maloppdatert okt. 2019
- Elevråd
- Elevundersøkelse behandlet i elevrådet
- FAU Guidelines – Bursdager
- FAU Guidelines – Sosiale medier og spill
- FAU referat 2.12.2020
- FAU referat 9.1.2020
- FAU referat 13.10.2020
- FAU referat 13.11.2019
- FAU referat 15.10.2019
- FAU referat 19.10.2019
- Overordnet regi/ innhold til foreldremøtene om høsten
- Klasseromsanalyse – Harestad skole 20_21
- Klasseromsanalyse som rutine for sikring av skolens arbeid med §9a på Harestad skole
- Ordens og trivselsregler Harestad skole
- Plan for gjennomføring elevundersøkelsen
- Plan for godt skolemiljø
- Relevant kompetanse
- Rutiner for avvik og rapportering i Randabergskolen
- Styringsdokument endelig versjon
- Varslings skjema
- Vedtekter for FAU ved Harestad skole
- Årshjul for elevråd Harestad skole
- 5 aktivitetsplaner

6.2 Rettslige krav

Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Aktivitetsplikten er beskrevet i opplæringsloven § 9 A-4.

Rektor har ansvar for at skolen jobber kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, slik at plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø blir oppfylt, jf. opplæringsloven § 9 A-3.

Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø

Alle som jobber på skolen, skal være oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dere skal følge spesielt godt med på sårbare elever. Dere må skaffe dere informasjon fra elevene om hvordan de opplever skolemiljøet. Det er elevenes egne subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende. Dere skal dokumentere hvordan dere følger med. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal følge med, og følge opp at det blir gjort.

Plikten til å gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig

Plikten til å gripe inn handler om umiddelbart å stanse negativ oppførsel, for eksempel ved å bryte opp en slåsskamp eller stanse en utfrysningssituasjon. Alle som jobber på skolen, skal ha nulltoleranse mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Dere skal dokumentere hvordan dere griper inn. Rektor skal sørge for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser.

Plikten til å varsle rektor

Plikten til å varsle rektor gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Saken bestemmer hvor raskt rektor må få varsel.

Rektor skal varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller. Dette kan gjelde saker der krenkelsene er særlig voldelige eller integritetskrenkende, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal varsle, og følge opp at det blir gjort.

Dere skal dokumentere det dere gjør for å varsle.

Plikten til å undersøke alle saker

Så snart dere får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal dere undersøke saken nærmere.

Alle elever som er involvert i saken, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Elevene kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Dere må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Dere skal dokumentere hvordan dere undersøker saken. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke, og følge opp at det blir gjort.

Plikten til å sette inn egnede tiltak

Plikten til å sette inn tiltak gjelder uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Dere skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Dere må tilpasse tiltakene til saken og elevens helhetlige behov.

Dere må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Dette gjelder også for andre elever som er involvert i saken eller blir direkte påvirket av tiltakene. Momenter i vurderingen kan være elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at dere kan sette elevens beste til side. Dere må ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha.

Samlet sett skal dere gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes av dere i den enkelte saken. Rektor skal sikre at dette blir gjort.

Plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever

Reglene om den skjerpede aktivitetsplikten står i opplæringsloven § 9 A-4 og 9 A-5.

Rektor har ansvar for at skolen jobber kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, slik at plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever blir oppfylt, jf. opplæringsloven § 9 A-3.

Plikten til å straks varsle rektor og skoleeier

Alle som jobber på skolen, skal varsle rektor straks, dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever. Rektor skal varsle skoleeieren straks. Dersom det er en ansatt i skoleledelsen som krenker elever, skal skoleeieren få varsel istedenfor rektor. Dere skal dokumentere hvordan dere varsler.

Hva som er å krenke, skal dere tolke vidt. Det kan være direkte krenkelser, men også mer indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking. Hvordan elevene opplevde krenkelsen, er uten betydning for plikten til å varsle. Det er tilstrekkelig med mistanke for at

plikten til å varsle inntreter. Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal varsle, og følge opp at det blir gjort.

Plikten til å undersøke saken straks

Dere må undersøke hva som har skjedd. Dere skal dokumentere hvordan dere undersøker saken.

Hvis undersøkelsene viser at en som jobber på skolen, har krenket elever, må dere undersøke hvordan elevene opplevde dette. Hvis det er elever som ikke har et trygt og godt skolemiljø som følge av krenkelsene, må dere vurdere hvilke tiltak dere skal sette inn.

En elev som krenkelsen direkte retter seg mot, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne. Dersom krenkelsen rettet seg mot en større gruppe elever, for eksempel en klasse, kan det være tilstrekkelig å snakke med klassen samlet eller med en del av elevene. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke, og følge opp at det blir gjort.

Plikten til å straks sette inn egnede tiltak

Hvis en eller flere elever opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø som følge av krenkelsen, gjelder skolens aktivitetsplikt. Dere skal så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø.

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

Aktivitetsplikten står i opplæringsloven § 9 A-4.

Rektor har ansvar for at skolen jobber kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, slik at plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak blir oppfylt, jf. opplæringsloven § 9 A-3.

Plikten til å utarbeide en skriftlig plan

Dere skal lage en skriftlig plan som skal angi hvilken elev planen gjelder, hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak dere har planlagt, når dere skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når dere skal evaluere tiltakene.

Eleven og foreldrene til eleven som saken gjelder, har rett til å få de delene av planen som omhandler eleven. Hvis eleven er over 18 år, har ikke foreldrene rett til å få planen.

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltakene

Dere må gjennomføre alle tiltakene som følger av planen. Videre må dere dokumentere at dere gjennomfører tiltak i tråd med planen.

For å kunne evaluere tiltakene, må dere skaffe dere tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket. Eleven som tiltakene gjelder, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Dere må vurdere hvordan tiltakene har virket. Dere må endre tiltakene eller sette inn nye tiltak, dersom eleven fortsatt opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø. Evalueringen kan også føre til at dere forlenger tiltak som virker. Dere skal fortsette med å sette inn tiltak, så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det finnes egnede tiltak som skolen kan sette inn.

Dere skal informere elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

Plikten til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet med skolemiljøet

Skolen skal gi elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, skolens aktivitetsplikt og retten til å melde en sak til statsforvalteren, jf. opplæringsloven § 9 A-9 første ledd. Dere må gi informasjonen på en måte og i et omfang som gjør at elevene og foreldrene kan ivareta sine rettigheter etter loven.

Rektor skal sikre at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om deres rett til innsyn i dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven §§ 9 A-9 tredje ledd og 9-1. Rektor skal i tillegg sikre at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om at de har rett til å uttale seg i alle saker som er viktige for skolemiljøet. Hvilke råd og utvalg som er aktuelle, varierer etter skoletype.

Rektor skal sikre at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om alt som er viktig for skolemiljøet, jf. opplæringsloven §§ 9 A-9 tredje ledd og 9-1. Skolen må selv ta initiativet til å orientere rådene og utvalgene når ny relevant informasjon er tilgjengelig eller kommet frem. Kravet om at det må være viktig for skolemiljøet, betyr at dere ikke trenger å informere om dagligdagse enkelthendelser eller mindre endringer av rutiner.

Aktuelle råd og utvalg skal så tidlig som mulig bli tatt med i arbeidet med skolemiljøtiltak, jf. opplæringsloven § 9 A-9 tredje ledd. Dette må skje tidlig nok til at de får en reell innflytelse.